

Két nyilatkozat

Aggtelek védelmében

Az Észak-magyarországi Intéző Bizottság legutóbbi ülése kapcsán ismertettük a Város-építési Tudományos és Tervező Intézet tanulmányát, amely az Aggtelek—Domica térség üdülőterületének fejlesztési lehetőségeit határozza meg. A rendezési tervből és a fölötté válik ki a nyilvánvalóvá lett, hogy a világhírű aggteleki cseppkőbarlangrendszer súlyos veszélyek fenyegetik, egyrészt a felszínről bejutó szennyvizek, másrészt a talaj-erózióval bemosódó vegyi-anyagok révén. Nem kevésbé ártalmas az a folyamat, amely a cseppkőképződmények elalagódása folytán okozhat helyrehozhatatlan károkat.

A területrendezési tervről és a barlangrendszer fenyegető több oldali veszélyeiről részletes véleményt adott dr. Jakucs László szegedi egyetemi tanár, akinek igen jelentős szerepe volt a magyar karszt tudomány feltárában és a magyar barlangvidék sajátos helyzetét, értékeit, de idegenforgalmi, tájvédelmi és fejlesztési feladatainak belső ellentmondásait is. A tervtanulmány egyik legnagyobbat pozitívuma annak nemzetközi jellege, vagyis az a tény, hogy először történik összehasonlító elemzés a földrajzilag, vízrajzilag és funkcionálisan is egységes aggtelek—domicai térség egyeztetett fejlesztési koncepciójának kidolgozására.

Az idegenforgalmi alközpontok

— Az Aggtelek—Domica regionális térség rendezési terve — állapította meg Jakucs László — kitűnően érzékelteti a magyar barlangvidék sajátos helyzetét, értékeit, de idegenforgalmi, tájvédelmi és fejlesztési feladatainak belső ellentmondásait is. A tervtanulmány egyik legnagyobbat pozitívuma annak nemzetközi jellege, vagyis az a tény, hogy először történik összehasonlító elemzés a földrajzilag, vízrajzilag és funkcionálisan is egységes aggtelek—domicai térség egyeztetett fejlesztési koncepciójának kidolgozására.

— Kétségtelen, hogy az Észak-borsodi Karsztvidék jelenlegi idegenforgalmi mozgásai döntően az aggteleki barlangszakaszra összpontosulnak, ugyanakkor kihasználatlanok a térség egyéb, természeti szépségekkel rendelkező részei. Ezen alapul a fejlesztési terv egyik fő törekvése: az idegenforgalmi alközpontok fejlesztésének és a turizmus területi és időbeni szétválasztásának igénye. Folyamatosan kell azonban lenni arra, hogy az Észak-borsodi Karsztra érkező egyéni vagy csoportos látogatókat elsősorban a barlangvidék föld alatti látványai vonzzák, ezek ugyanis olyan páratlan értékek a tájnak, amelyek máshol nem találhatók. Az üdülőterület felszíni látványainak idegenforgalmi alközpontokká fejlesztését tehát elsősorban abból a szempontból kell sürgetnünk, hogy ezzel megnyújtsuk az üdülőterületen való tartózkodást. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a felszíni idegenforgalmi alközpontok kifejlesztése sem megoldani, sem mérsékelni nem tudja az Aggteleken egyre nyomorultabb jelentőségű „sokszorozó” látogatottsági terheléseket.

— Ezen a téren csak akkor tudunk előrelépni, ha nem felszíni, hanem barlangi alközpontokat hozunk létre, amelyek az Aggtelektől elvárt, szinte mítikus élményeket máshol is képesek nyújtani, sőt esetleg még fokozni is. Az az elgondolás helyes lehet, amely a karsztvidék fejlesztésének tengelyébe továbbra is a barlangokat állítja, illetve azoknak a kiszolgáló feltételeknek a vizsgálatát, amelyek elősegítik a karsztvidék világszerte páratlan barlangvilágának kulturáltabb és minél szélesebb

körű megismerését. A Baradla-barlang különböző bejáratainak jelentkező aránytalan idegenforgalmi terhelés egyébként teljesen indokolatlan. Annak ellenére, hogy a jösvafői és a vöröstorai barlangszakaszok természeti adottságai és látványosságai méltán vetekszenek az aggteleki szakaszával, itt a látogatottság mégis évről évre csökken. Ugyanakkor pedig az aggteleki szakaszokban olyan mértékű a felhalmozódás, amelyben is túlhaladja a barlangrendszer látogatásbefejezési kapacitását. Ez az érthetetlenül tündő rendellenesség korábban ismeretlen volt, az 1960-as évek elején még körülbelül megegyezett a jösvafői, illetve az aggteleki barlangoldallal megtekintését igénylő látogatók száma.

A veszélyforrások megszüntetése

— Az egyedülálló szépségszerű barlangrendszer védelmében az egyik legfontosabb feladat a karsztvidék szennyvízkérdésének a megoldása — folytatja Jakucs László. — Az aggteleki szennyvizek derítése, majd a derített szennyvizeknek a Bábaluk-víznyelőn keresztül a Baradla alsó barlangjába való levezetése a jelenlegi szennyvíztermelés tömege mellett már semmiképpen sem jelent elfogadható megoldást, és az egész karsztvízrendszer egyre fokozódó elszennyeződésének az egyik fő tényezőjévé válik.

— A Baradla—Domica-barlang-rendszer közvetlenül károsító veszélyforrások tekintetében talán a legsürgősebb intézkedést kívánja meg a barlanghoz tartozó vízvívítók térségeiben végzett mezőgazdasági tevékenységgel együtt járó műtrágyák és peszticidek barlangba mosódásának a megakadályozása. Ezek a vegyületek ugyanis menthetetlenül és helyrehozhatatlanul károsítják az óriásbarlang egészen páratlan bennszülött állatvilágát, a tudomány számára felbecsülhetetlen, csakis itt található különleges föld alatti élőlényeket. A Baradla belsejében már évtizedek óta működő barlangbiológiai laboratórium kutatói máris észlelték az évmilliók óta létező részbeni károsítást, illetve nagymértékű fajszíni deformálódást.

Az Aggtelek—Jösvafő-térség súlyos környezetvédelmi problémáiról nyilatkozott dr. Dénes György barlangkutató is, és szintén a különböző szennyvesztőforrások megszüntetésére helyezte a fő hangsúlyt.

A védőintézkedések

— A Baradla-barlangba természetes körülmények között eredetileg csak a karsztos felszínre vizet szállító pannon takaróról érkező hordalék jutott be — mondotta —, amelynek mennyisége arányban állt a barlangi árvizek szállítóképességével. Így olyan egyensúlyi állapot alakult ki, amely a barlang állagát nem veszélyeztette. A víznyelőkön át a barlangba a természet zavaratlan állapotában bejutó szerves anyagok gyors lebomlása, és a hosszú járatrendszerben bekövetkező öntisztulási biztosította a forráson kilépő víz kifogástalan minőségét is. Az egyre növekvő emberi beavatkozás — a mezőgazdaság intenzív válása, a települések átalakulása, az ugrásszerűen megnőtt idegenforgalom — azonban alapvető változásokat okozott mind a barlangba kerülő hordalékok mennyisége és minősége, mind pedig a barlangon átfutó, és a Jösva-for-

rás csoporton kilépő víz minősége tekintetében.

— A szennyvizek és a mezőgazdaság kemizálása következtében a barlangrendszerbe kerülő műtrágyák és növényvédőszerkezei kívül komoly veszélyeket rejt magában az erózió révén a víznyelőkbe behordott agyagtömeg. A föld alatti Stix patak szifonos ágát a barlangkutatók több éves munkával járhatóvá tisztították, az utóbbi két esztendőben azonban a bemosódott agyag teljesen feliszapolta, gyakorlatilag kitöltötte, és gyorsan fel fogja tölni a csónakázótavat is. E vonatkozásban igen sürgető intézkedés szükséges.

— Ami a javasolható intézkedéseket illeti, a következőket hangsúlyoznám — folytatja Dénes György. — A barlangrendszer vízgyűjtő területén és különösképpen a víznyelők környezetében meg kell kötni a talajt, meg kell fékezni az egyre erőteljesebb eróziót. Ez fásítással, gyeperítéssel, megfelelő növénykultúrák telepítésével történhet. Meg kell szüntetni Aggtelek község szennyvizeinek az Acheron-nyelőbe jutását és a szállódai szennyvizeknek a Bábalukba való beeresztését. Egyéves csatornázást és szennyvízvezetést kell kialakítani, és az összegyűjtött szennyvizeket megfelelő tisztítás után felszíni fogadóba kell elvezetni, és így feltétlenül megakadályozni a karsztba való bejutását. A védőintézkedésekkel párhuzamosan gondoskodni kell a már bekövetkezett károkat helyreállításáról, a szennyezett barlangszakaszok megtisztításáról, az emberi beavatkozás nyomán felgyűlt hordalékanyag eltávolításáról, hogy a védő és a helyreállító intézkedések nyomán a barlangrendszer természetes egyensúlyi állapotára mind a hordalékszállítás, mind a vízminőség vonatkozásában újra helyreálljon.

Sürgős a beavatkozás

— Az erős fényforrások hatására a cseppkőképződés és a barlangfalakon képződő algásodásnak is sürgősen gátat kell vetni. A különféle mikroorganizmusok elterjedésének a veszélyére már a nagy fényerejű reflektorok felszerelése előtt felhívták a figyelmet a szakemberek. Nem kis részben épp a cseppkőképződésnek megakadályozása érdekében terveztette meg az Észak-magyarországi Intéző Bizottság még 1965-ben a barlangvasutat, ami lassú haladása közben az akkumulátoros vontatójárműre szerelt mozgatható fényoszóróval csak rövid időre világítaná meg az egymást követő cseppkőalakzatokat. Az algásodás megakadályozása érdekében is intézkedési tervet kell kidolgozni — fejezte be Dénes György.

A VÁTI nagyszerű tervtanulmányt készített az aggteleki üdülőterület fejlesztéséről. Megvalósításának azonban elengedhetetlen feltétele, hogy a Magyar Karszt elsőleges vonzerejét, a cseppkőbarlangokat eredeti természeti szépségükben megőrizzük, és sértetlenül adjuk át őket a következő nemzedéknek. A legilletékebb szakutódok véleménye szerint a Baradla veszélyben van. A súlyosabb károsodások még elháríthatók, de a védelmi beavatkozások rendkívül sürgős, mert egyre gyorsuló károsodási folyamatnak kell gátat vetni.

(a. gy.)

Zamercev tábornok nyolcvanéves

Pénteken volt nyolcvanéves Ivan Zamercev vezérőrnagy, Budapest egykori szovjet városparancsnoka, a Szovjet—Magyar Baráti Társaság elnökségének tagja. Születésnapján bensőséges ünnepségen, sok szeretettel köszöntötték Moszkvában, a Barátság Házában.

Ivan Zamercev a főváros felszabadulását követő időben nagyon sokat tett azért, hogy Budapest feltámadjon a romokból, helyreálljon az élet, meginduljon a közigazgatás, az oktatás, megszervezzék az éhező budapestiek étellemezését, megnyissák a gyárakat, az üzleteket, a színházakat és mozikat. A hálás budapestiek a főváros diszpolgárává válasszították.

A Szovjet—Magyar Baráti Társaság és a Baráti Társaságok Szövetsége nevében az ünnepségen Ivan Sztriganov, az SZMBT alelnöke, az OSZSZK kulturális miniszterének helyettese köszöntötte Ivan Zamercevet. Czinege Lajos hadserégtábornok, honvédelmi miniszter levélben köszöntötte a magyar néphadsereg nevében. Az üdvözlő és a magyar néphadsereg ajándékát Halász Antal vezérőrnagy katonai attasé nyújtotta át, egyben tolmácsolva a magyar nagykövetség és a szovjet fővárosban dolgozó magyarok üdvözlését is.

Ivan Zamercev tábornok meghatott szavakkal mondott köszönetet az üdvözlőeknek.

Jean Lagarde magyarországi látogatása

Pénteken — kíséretével együtt — elutazott hazánkba Jean Lagarde hadserégtábornok, a francia szárazföldi haderő vezérkari főnöke, aki június 5-é és 8-a között Oláh István altábornagnak, a magyar néphadsereg vezérkari főnökének, miniszterhelyettesnek meghívására hivatalos látogatáson tartózkodott Magyarországon. A látogatás során a vendégek a magyar néphadsereg csapatainak kiképzésével, életével ismerkedtek. Elutazása előtt Lagarde tábornokot fogadta Czinege Lajos hadserégtábornok, honvédelmi miniszter.

Soltész István a ritkafém-konferenciáról

Pénteken Budapesten befejezte munkáját a VII. ritkafém-konferencia. A tanácskozáson mintegy 150 hazai és külföldi, főleg a KGST-országokból érkezett szakember vett részt. A konferencia zárása alkalmából a tanácskozás fővédnöke, Soltész István köh. és gépipari miniszter nyilatkozott. Elmondotta, hogy a ritkafémek ma már az élet, így az ipar minden területén is nélkülözhetetlen szerepet töltenek be.

A tanácskozás célja, hogy a hazai és a külföldi résztvevők, a bányászati, a kohászati, a feldolgozó iparágak területén tevékenykedő kutatóintézetek szakemberei kicserélték ismereteiket.

Dieter Henze kitüntetése

Dr. Molnár Béla, a Hazafias Népfőnt Országos Tanácsának titkára pénteken a Belgrád rakparti népfőnt-székében búcsúlátogatáson fogadta Dieter Henzt, az NDK budapesti kulturális és tájékoztató központjának távozó igazgatóját, akinek a Hazafias Népfőnt Országos Tanácsa megbízásából több éves eredményes tevékenységért átnyújtotta a „Népeink közötti barátságért” emlékérmét. A szívesen baráti találkozó részt vett Ervin Skeib, az NDK kulturális és tájékoztató központjának új igazgatója.

Elutazott Helvi Sipila

Pénteken elutazott hazánkba Helvi Sipila, az ENSZ főtitkárhelyettese, aki a nemzetközi gyermekév budapesti fóruma alkalmából tartózkodott hazánkban. Búcsúztatására a Feriegyi repülőtérre megjelent Szarka Károly külügyminiszter-helyettes és Nádor György, az Állami Ifjúsági Bizottság titkára.

Felelősség a gyermekért

Az ENSZ és hét szakosított szervezete, hetven kormány nevében beszéltek azon a fórumon, amelyet a Magyar Népköztársaság kormányja rendezett „a nemzetközi együttműködés, a gyermekek boldogabb és biztonságosabb jövője érdekében”. Ez a fórum nem a szépítő adatok, a világboldogító ohajok és a csodaváros jegyében tanácskozott. Az UNESCO és az ENSZ gyermeksegély-alapja, az Egységügyi Világszervezet, az Élelmiszer és Mezőgazdasági, valamint a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet a tények garadájával érvelt szövegben és írásban. A tények és összefüggések pedig megdöbbentő, felháborítóak voltak, mint az ezredforduló táján esedékes apokaliptikus látomások.

A szikár igazság: a jövő elpusztításába sokkal kevesebb pénz és energiát fektetnek, mint a védelmébe. A csodafegyvereket még nem vetették be, és máris pusztítanak: gyermekek millióit nyomorítják meg — a testüket, a szellemüket, az erkölcsüket —, gyermekek millióinak az életét oltják ki. A fejlődő országok városi nyomornegyedeiben és falusi viskókban, a menekült-táborokban és a nyugati metropolisok ládavarosaiban és gettóiban, a felvilágtól nem elválasztható alvilágban.

Malthusra szoktak hivatkozni — elmarasztalóan —, ha a túlnépesedés ellen fogamzásgátló kampányokat indítanak a fejlődő országokban. Igaz, hogy egy ilyen kampány, ha sikeres is, tüneti kezelést csupán, és nem alakítja át a gazdasági-társadalmi szerkezetet. Am az megafólihatatlan adat, hogy a fejlődő országokban a népesség gyorsabb ütemben növekedett, mint a mezőgazdaság hozama, 1970 óta az egy főre jutó élelmiszer-termelés átlagosan fél százalékkal lett nagyobb. Számos országban azonban csökkent. Nos, tudjuk, hogy az átlagban ott van a túltáplált, az élelmiszert felhalmozó, azzal spekuláló, és ott van az éhenvesző is. Ott vannak a jobban ellátott és az ellátatlan vidékek. Ott vannak a felnőttek és a gyermekek. S mint több felszólaló elmondta, náluk az a hiedelem, hogy a gyerek kisebb, tehát kevesebb is beéri. Kétszázmillió vagy több gyerek örökre éhes, és százmillió éhezik a fejlődő országokban. Szomjaznak is. Mert nincs kút, és messze a forrás. És a vízzel együtt fertőző betegséget is isznak. Vajon megvalósul-e az ezredforduló az a világprogram, amely minden embernek egészséges ivóvizet ígér?

Bolygónkon minden másodpercben két csecsemő ad életet. A világ lakosságának a gyarapodásához a legtöbb a fejlődő országok járulnak hozzá, és ott hálunk meg a legtöbb azok közül, akik pusztán rendes táplálkozással, elemi orvosi ellátással, közegészségügyi intézkedésekkel életben maradhatnak. Nem a születésszabályozás a legfontosabb következménye a gyermeki örökségnek, hanem az élet korlátozása, a csecsemők „megszédelése” és az öregséget meg nem váró halál.

Sürget az idő! Sok a világprogram és kevés az eredmény. Már csak húsz esztendő van a nemzetközi gyermekévtől az ezredfordulóig. A földet akkorra több mint hatmilliárd ember lakja, és a kétezredik év népességének egyharmada csak ezután fog megszületni. Jó volt, hogy nálunk tartották a nemzetközi fórumot. Nemcsak azért, mert ez a társadalom úgy emeli magasba a gyerekeit, mint a Gracchusok anyja mutatta fel az óvét: „Íme az én ékszerem!” Nemcsak azért, mert meríthetnek anyák és gyermekvédelmünk, társadalmi szolgáltatásaink tapasztalataiból, hanem, mert érezhetjük, hogy — ha gondolkodunk is — a szocializmus a jövőre irányuló társadalom.

Mentes a jövőtől való reszketés, a kilátástalanság társadalmi közérzetétől — ami önpusztításban és agresszivitásban tör ki —, és már gyermekkorban jelentkeznek. Mentés attól, hogy bizonyos időszakokban kiselejtezzék az emberi munkaerőt, egyazon cinizmussal, mint a gyarmatosítók az emberi életet leértékelték.

A világ jövője a gyermek

egészsége. E jel-szóval sürgeti az Egységügyi Világszervezet a gyermekek évében a gyermekek kivétel gondozását. S természetesen az anyát is, mert milyen újdonságokat remélhet a beteg és rosszul táplált anya? Majd amikor szóba került az anya és a gyerek természeti és társadalmi környezete, a falusi és városi nyomorúság azonosága és különbözősége, akkor a különleges anya- és csecsemőgondozás az ezredfordulóig megteremtendő és mindenre kiterjedő egészségügyi alapellátásra épülő látszott csak megvalósíthatónak. „Az egészség nem minden” — hangzott el a fórum vitáján. A replika: „Az egészség nélkül azonban a bizonyos minden nem élvezhető.” Mint a fogaskerekek kapcsolódtak össze az egészség és a kultúra, mert a szellemi táplálék hiánya is visszafogja a testi fejlődést, a kultúra nélkül nem tartható fenn az egészség. A gyerek tanuljon, de szórakozzék, játsszék is. Emberi módon lakjék, és az időjárásához alkalmazkodva öltözködjék. S mielőtt telik milderre? A szülők keressék. A munkájából. De az nincs.

Feje tetejére állított világ! A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet becslése szerint a fejlődő országokban 53 millió kisgyerek dolgozik. S mily nagy a szürke zóna, amit még nem fedezett föl a statisztika. Mennyi gyerek robotol a szüleivel együtt, egyetlen bért a nagybirtokon, s mennyi, akit a kézművesek „tanítanak” meg szakmára. Am nemcsak a kisüzemek, a nagyipar sem mond le a gyermekmunkáról. A fejlődő országokban az iskolaköteles gyerekek 40 százaléka nem tanul. Azért, mert dolgozik, azért, mert távol az iskola. A nemzetközi fórumon fogalmazták meg azt is, hogy a gyermekek olyan oktatást kapjanak, ami a helyi munkalehetőségekhez kapcsolódik. A realitásokkal szembe azonban nem a gyermekmunka eltávolítását, hanem csupán a kizsákmányolás mérséklését követelték. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet a gyerekek évében munkaidőjük korlátozását, munkavédelmi és szakmai oktatásukat tekint programjának, valamint a gyermekmunka okai elleni küzdelmet. Az ezredfordulóig másfél milliárd felnőttnek kellene munkalehetőséget teremteni! Ez volna a legfontosabb fellépés a gyermekmunka ellen. Csak a szebb életű felnőttek teremthetnek gyermekei boldogságot.

Úgy tűnhet, hogy a nemzetközi

forumot a fejlődő országok gyerekei érdekében hívták össze. Valóban ott a legsürgősebbek a tennivalók. De a fórumon mindenféle hátrányos helyzet felsoroltak, amibe gyerekek egyáltalán kerülhetnek. Számos javaslat hangzott el, hogy mely csoportjaik — a fizikai, a lelki, a szociális hátrányban levők — részesei legyenek megkülönböztetett védelemben, és milyen sorrendben kövessék egymást az intézkedések. Fórum lévén, nem törekedett egysínűsége és egyhangúságra, csupán kölcsönös megértésre és együttműködésre, hogy a húsz évvel ezelőtti ENSZ-nyilatkozat a gyerekek jogairól fokozatosan kiegészüljön a jogok érvényesítésének feltételeivel.

Szóba került az is, hogy nemzetközi szerződés határozhassa meg az államok kötelezettségeit, a sajátos gyermekvédelemben. E szerződés alapelvei legyenek elfogadhatók az eltérő társadalmi-gazdasági rendszerű, és a fejlődés különböző fokán lévő államoknál. A nemzetközi kormányfórumon elhangzott javaslatokat összegyűjtik és eljuttatják az ENSZ közgyűléséhez.

Húszéves a gyermekek jogairól szóló nyilatkozat, és nemzetközi gyermekév végé húsz év választ el bennünk az ezredfordulótól. Amikor földünk népességének egyharmada gyermek és ifjú felnőtt lesz. Kétféle seregük. Sürges az idő.

Kovács Adit

Kozmetika
arctól
asámapig

MINDEN NAPRA MÁS KELL

Gyengébb napsütésre, kiránduláshoz —
Exotic napozóhab spray
Erős napsütésre, evezéshez — Nivea napozótej spray
Tűző napon, gyakori fürdéshez —
Nivea napozóolaj spray